

Nr 123.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsunderstöd till Ölands elektrifiering; given Stockholms slott den 18 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars utlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Paul Hellström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Hellström anför efter gemensam beredning med chefen för kommunikationsdepartementet:

I punkt 94 under nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition om anslag för Ölands elektrifiering, som kunde varda riksdagen förelagd, för ändamålet beräkna för budgetåret 1927—1928 ett belopp av 180,000 kronor.

Sedan utredningen i ärendet avslutats, torde jag nu få ånyo anmäla det samma för Kungl. Maj:t.

Innan jag ingår på det förslag i förevarande avseende, varom nu närmast är fråga, anhåller jag att få med några ord beröra vad i denna sak tidigare förekommit.

Redan i skrivelse den 27 augusti 1919 gjorde Kalmar läns elektricitetsförening framställning om statsbidrag för Ölands elektrifiering, avseende att staten skulle helt betala två sjökablar för överföring till ön av den elektriska kraften samt därutöver medgiva ett avsevärt bidrag till övriga kostnader. I anledning närmast av sagda framställning gjordes frågan

om Ölands förseende med elektrisk energi till föremål för ingående utredningar i första hand av elektrifieringskommittén, som jämte länsstyrelsen i Kalmar län, kommerskollegium och lantbruksstyrelsen, de två senare myndigheterna gemensamt, samt statskontoret och vattenfallsstyrelsen avgivit infordrade utlåtanden över framställningen.

Sagda kommitté och myndigheter med undantag av statskontoret hava samtliga uttalat sig till förmån för bistånd från statens sida för elektrifieringsfrågans ordnande. Från de förstnämndas utlåtanden må i övrigt allenast anmärkas, att det lämpligaste sättet för Ölands elektrifiering ansetts tillsvidare vara, att den erforderliga elektriska energien överfördes från fastlandet medelst en över Kalmarsund utlagd kabel. Vattenfallsstyrelsen uttalar tillika, att elektrifieringen icke lämpligen kunde ordnas såsom ett led i statens kraftverksrörelse, utan att den borde organiseras såsom ett privat företag med statsunderstöd. *Statskontoret* har, med hänsyn till angelägenheten av att statens upplåning begränsas till det strängt nödvändiga, ställt sig synnerligen betänksamt mot förslagen om statsunderstöd för ändamålet. För att icke andra landsändar, för vilka elektrifieringskostnaderna måhända ställde sig lika höga och i vilka befolkningens ekonomiska bärkraft vore lika svag som på Öland, skulle kunna med enahanda fog göra gällande anspråk på särskilda understöd för kraftledningsanläggningar, syntes det statskontoret kunna ifrågasättas, om icke i varje fall statsbidraget borde inskränkas till kostnaderna för anläggningen av sjökabeln. Lämnades ett dylikt bidrag, skulle befolkningens å Öland undantagsställning i förevarande avseende upphävas.

Sedan därefter länsstyrelsen i Kalmar län i samråd med elektrifieringskommittén och nämnda elektricitetsförening verkställt närmare utredning angående de tekniska anordningarna för elektrifieringen, kostnaderna för dess genomförande samt företagets organisation och finansiering, överlämnades denna utredning med *länsstyrelsens* skrivelse den 31 januari 1925 till Kungl. Maj:t. I anslutning därtill hemställdes, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för understödjande av Ölands elektrifiering i första hand till den del, som avsåge västra kustremsan av ön, under närmare angivna villkor bevilja det kraftförvaltningsföretag, som vore avsett att för ändamålet organiseras, dels ett anslag utan återbetalningsskyldighet men med redovisningsskyldighet å 180,000 kronor att användas till sjökabelförbindelse mellan fastlandet och Öland, dels ock ett statslån å tillhoppa 294,500 kronor att användas till bygdenät inom den för det dåvarande till elektrifiering avsedda delen av Öland, att räntefritt åtnjutas under de tio första åren och att återbetalas medelst amortering under de därpå följande tjugu åren, där under ränta skulle gäldas efter 5 procent å lånet.

I skrivelse den 17 augusti 1925 har länsstyrelsen vidare redogjort för ytterligare åtgärder, som av länsstyrelsen vidtagits till frågans främjande särskilt avseende att för densamma väcka Ölandsbefolkningens intresse.

I gemensamt utlåtande av den 31 oktober 1925, som infordrats över länsstyrelsens framställning den 31 januari 1925, hava *kommerskollegium och*

lantbruksstyrelsen anfört att, såsom ämbetsverken redan i sitt förut i ärendet avgivna yttrande framhållit, de ansåge skäl föreligga, att staten lämnade understöd för genomförandet av Ölands elektrifiering; och hava ämbetsverken — som utginge från att i enlighet med länsstyrelsens förslag ett för ändamålet bildat bolag skulle utbygga, äga och driva hela anläggningen och att erforderlig energi skulle levereras från Sydsvenska kraftaktiebolaget — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att under vissa villkor bevilja dels ett anslag å 240,000 kronor för tecknande av stamaktier i det nybildade bolaget, dels ock ett anslag å 300,000 kronor till kapitalökning för kraftledningslånefonden i och för tillhandahållande åt bolaget av lån till högst motsvarande belopp ur denna fond för utbyggande av planerat bygdenät på Öland.

I *statsverkspropositionen* till 1926 års riksdag (tionde huvudtiteln sid. 233) uttalade min företrädare i ämbetet, att förevarande fråga med hänsyn till det statsekonomiska läget befunnits icke då böra upptagas till avgörande, i anslutning vartill någon proposition i ämnet icke avläts till riksdagen.

I två vid 1926 års riksdag väckta likalydande *motioner* (I:16 och II:29) framfördes emellertid, efter en ingående redogörelse för vad i ärendet förekommit, till vilken jag i övrigt tillåter mig hänvisa, ovan återgivna förslag av den 31 oktober 1925 av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen.

I skrivelse den 23 mars 1926, nr 106, anhöll *riksdagen* i anledning av de sålunda väckta motionerna om utredning rörande åstadkommande genom statens medverkan av en elektrifiering av Öland samt om framläggande för riksdagen av det förslag i ämnet, som härav kunde föränledas. Riksdagen anförde därvid bland annat följande.

Såsom i motionerna närmare belystes, hade på senare tid pågått vissa tämligen omfattande utredningar rörande Ölands försceende med elektrisk kraft. Sålunda hade övervägts möjligheterna för anläggning av en kraftcentral på ön med torv eller skiffer som bränsle. Förutsättningarna för en elektrifiering medelst dieselmotorcentraler hade också undersökts. Utredningarna hade emellertid givit till slutligt resultat, att den gynnsammaste lösningen vore en överföring av den erforderliga energien från fastlandet medelst en under Kalmarsund förlagd sjökabel. Ett preliminärt avtal om energileverans hade också uppgjorts med Finsjö kraftaktiebolag.

För egen del ville riksdagen erinra, hurusom en elektrifiering av Öland ansåges utgöra en av förutsättningarna för att befolkningen därstädes skulle kunna förhjälpas ur det ekonomiskt svaga läge och den efterblivenhet, vari densamma, trots öns naturliga utvecklingsmöjligheter, för närvarande befunne sig.

Av de verkställda utredningarna framginge, att en elektrifiering av ön måste ur ekonomisk synpunkt anses fullt genomförbar. Sålunda hade av elektrifieringskommittén vitsordats att, om anslutningen å Öland till ett blivande kraftledningsnät erhöles samma omfattning, som redan under de första åren efter distributionens igångsättning vore vanlig inom vattenfallsstyrelsens avsättningsområden, kostnaderna för elektrisk energi och distributionsnät icke skulle bliva ogynnsammare än de motsvarande kostnader, vilka å fastlandet ansåges som normala.

Redan med hänsyn till nu angivna omständigheter torde få anses önskvärdt, att en elektrifiering av Öland inom den närmaste tiden kunde åstadkommas. Såväl öbefolkningens svaga ekonomiska bärkraft som ock framför allt öns avskilda läge torde dock göra det motiverat, att statens medverkan härvidlag lämnades i större omfattning än som i allmänhet plägade ske. Närmast gällde detta åstadkommandet av kabelanläggningen till ön.

Det av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen i utlåtandet den 31 oktober 1925 avgivna förslaget innebure att, jämte det lån i vanlig ordning skulle beviljas, icke blott kostnaderna för själva kabeln skulle bestridas av staten utan ock viss subvention därutöver lämnas. Om än av förhållandena kunde vara påkallat, att lån från kraftledningslånefonden bereddes med av ämbetsverken upptaget belopp, och även om vissa billighetsskäl talade för att staten bekostade själva kabelanläggningen, måste dock riksdagen på frågans dåvarande stadium finna tveksamt, huruvida statsunderstöd borde lämnas i så stor utsträckning, som i förslaget förutsattes. Hithörande spörsmål torde böra göras till föremål för närmare undersökning, varvid vattenfallsstyrelsens medverkan torde böra tagas i anspråk.

Med fasthållande alltså å ena sidan att statens särskilda mellankomst torde påkallas för genomförande av en elektrifiering av Öland, men å andra sidan att blivande statsunderstöd — i den mån detta skulle utgå i annan ordning än som i allmänhet gällde för lån från kraftledningslånefonden — endast kunde påräknas i viss begränsad omfattning, ansåge riksdagen att frågan borde göras till föremål för ytterligare utredning. Önskligt syntes riksdagen härvid vara, att erforderliga undersökningar och förhandlingar så bedreves, att förslag i ämnet kunde föreläggas 1927 års riksdag.

Den 16 april 1926 anbefalldes Kungl. Maj:t vattenfallsstyrelsen att avgiva utlåtande över riksdagens ifrågavarande skrivelse, varvid styrelsen jämväl skulle hava att yttra sig över länsstyrelsens i Kalmar län den 31 januari 1925 avgivna förslag till elektrifiering av viss del av Öland m. m. samt kommerskollegiets och lantbruksstyrelsens med anledning därav gemensamt avgivna yttrande av den 31 oktober 1925.

Emellertid har *länsstyrelsen* i Kalmar län den 14 oktober 1926 i ärendet avlätit en ny skrivelse, däri anförts huvudsakligen följande.

Med anledning av riksdagens ovanberörda beslut och med hänsyn till vad riksdagen därvid uttalat hade länsstyrelsen genom förnyade underhandlingar med Finsjö kraftaktiebolag sökt få till stånd ett nytt avtal för att om möjligt söka nedbringa det understöd, vilket enligt då framlagda förslag oundgängligen krävdes från statens sida för att företaget skulle kunna realiserast. Dessa underhandlingar hade resulterat i ett erbjudande från bolaget att utföra de för öns elektrifiering erforderliga anläggningarna utan någon som helst annan uppoffring av statsmakterna än beviljande av ett anslag å 180,000 kronor för åstadkommande av sjökabelförbindelse mellan Kalmar läns fastland och Öland. Bolaget ämnade i huvudsak följa den av länsstyrelsen och övriga i ärendet hörda myndigheter framlagda planen och sålunda förlägga en sjökabel för 45,000 volts spänning från Skäggenäs under Kalmarsund samt på Öland bekosta framdragandet av en byggedledning för samma spänning söderut till Degerhamn och en norrut till trakten av Borgholm. Bygdetransformatorstationer skulle därjämte anläggas i ungefärlig överensstämmelse med länsstyrelsens förslag. Sedan denna anläggning fullbordats, vore bolaget, därest intresse härför från ortsbefolkningens sida före-

funnes, villigt framdraga bygdeledningarna även till öns östra och norra delar, så att elektrifieringen så småningom omfattade Öland i dess helhet.

Kraftbolaget hade vidare tagit under övervägande, huruvida det ej vore lämpligast om såväl bygde- som ortsnäten utbyggdes genom bolaget mot en engångsavgift för anslutningen, vilken så vitt möjligt skulle sättas lika för hela Öland. Denna anslutningsavgift skulle motsvara bolagets självkostnad för utbyggandet av ortsnäten. Bolaget hade även framhållit, att kostnaderna för utbyggandet på så sätt kunde bli avsevärt lägre än om utbyggandet verkställdes genom ett flertal entreprenörfirmor, varjämte framförallt planmässighet och enhetlighet kunde vinnas.

De taxor och övriga villkor, bolaget härvid skulle betinga sig av de enskilda konsumenterna å Öland, skulle icke vara högre än de, som gällde för nytillkommande abonnenter å Kalmar läns fastland. Dessa villkor vore i korthet följande.

De blivande abonnenterna inom ett visst område skulle sammansluta sig till en förening, vilken bekostade den för elektrifieringen erforderliga anläggningen, räknad från kraftbolagets bygdelinje. För anläggningens skötsel och underhåll skulle föreningen erlagga till bolaget en årlig avgift uppgående till 4 procent å de totala kostnaderna för den sålunda utbyggda anläggningen. Energien skulle levereras av bolaget direkt till varje konsument efter dels en enkeltariff-taxa, baserad på ett strömpris av 20 öre per kWh, dels en dubbeltariff-taxa, enligt vilken all ström, som uttoges från mörkrets inbrott till klockan 10 e. m., skulle betalas med 20 öre per kWh och all under övrig tid förbrukad ström med 8 öre per kWh.

Förutsättningarna för dessa åtaganden från bolagets sida vore *dels* att staten lämnade ett anslag å 180,000 kronor för kabelanläggningen, *dels* att, sedan elektrifieringen av ön i samråd med länsstyrelsen genomförts, energidistributionen helt och hållet komme att handhavas av kraftbolaget.

Finsjö kraftaktiebolags erbjudande skulle alltså innebära, att energileveransen på ön helt och hållet komme att handhavas av ett enskilt företag, varjämte bygdeledningarna och eventuellt även ortsledningarna skulle utbyggas genom bolagets försorg och sålunda bli kraftbolagets egendom.

Då länsstyrelsen hade framlagt sitt förslag till en elektrifiering av Öland, hade detta skett av den grund, att länsstyrelsen hyste den uppfattningen, att en allmännare elektrifiering skulle mer än något annat medföra en förbättring av de mindre tillfredsställande ekonomiska och sociala förhållandena på ön, i det att den elektriska kraftens tillgänglighet skulle kunna bereda ölandsbefolkningen utkomstmöjligheter på många av näringslivets områden, icke minst i fråga om jordbruk samt hantverk och småindustri, och sålunda vara ägnad att rycka upp Öland ur dess ekonomiska svaghets-tillstånd, varjämte det elektriska ljuset och motorkraften skulle på den isolerade ön medföra ökad trevnad och bekvämlighet. Med hänsyn härtill hade givetvis en elektrifiering av Öland i dess helhet i ett sammanhang varit önskvärd och bäst motsvarat det därmed avsedda ändamålet. Av praktiska skäl hade emellertid länsstyrelsen funnit sig nödsakad att förorda en partiell elektrifiering, men finge därjämte kraftigt betona, att den stora frågan icke under några förhållanden finge anses löst genom den partiella elektrifieringens genomförande. Det slutliga målet, till vilket denna elektrifiering endast utgjorde en början, vore hela Ölands förseende med elektrisk energi.

Då flera av de större energiförbrukarna å ön vore nödsakade att, därest frågan om Ölands elektrifiering ytterligare skulle uppskjutas, var för sig på

olika sätt söka lösa sina kraftfrågor, vilket ur planmässighetens synpunkt vore att beklaga, hade länsstyrelsen tagit bolagets erbjudande under övervägande, då detsamma syntes medföra en hel del fördelar, från vilka man knappast kunde bortse.

Först och främst skulle det ifrågasatta statslånet helt och hållet bortfalla och de upppoffringar, som äskades av staten, reduceras till bekostandet av själva kabelanläggningen. Någon ny organisation för distributionens handhavande skulle ej erfordras, vilket givetvis komme att medföra besparingar. Företagets realiserande skulle i hög grad underlättas därigenom, att någon som helst aktieteckning från landsbygden ej erfordrades för att trygga företagets tillkomst. Så snart avtal träffats med de större industriföretagen och samhällena, kunde arbetet med kabelns nedläggande och byggeledningarnas framdragande omedelbart igångsättas. Sedan dessa arbeten påbörjats eller färdigställt, kunde en intensiv ackvisitionsverksamhet bedrivas i en eller ett fåtal socknar i taget. Elektrifieringen å landsbygden skulle sålunda arbeta sig fram så småningom, vilket torde hava till följd, att elektrifieringen bleve billigare, bättre och till större belåtenhet än vid en forcering, eftersom allmänheten i förra fallet efter hand finge tid att sätta sig in i frågan och övertyga sig om elektrifieringens nytta.

Skulle ett särskilt företag bildas i orten för distributionens handhavande, bleve företagets ekonomi i hög grad beroende av energileveransen till framförallt en av de större avnämarna, vilket givetvis skulle kunna medföra en viss risk såväl för företaget i dess helhet som för de enskilda abonnenterna. Övertoges däremot distributionen av bolaget, bortföle risken för de enskilda konsumenterna och drabbade denna helt och hållet bolaget, som torde hava väsentligt lättare än ett mellanhandsbolag att taga en eventuell förlust, om någon av de större avnämarna skulle råka i ekonomiska svårigheter eller av andra orsaker nödgades inskränka eller inställa driften.

Det vore vidare odisputabelt, att bolaget självt ägde betydligt större förutsättningar än ett mellanhandsbolag att kunna erbjuda lämpliga och efter olika förhållanden avpassade specialtaxor för exempelvis industriella anläggningar av olika slag, för kyrkouppvärmning etc.

De taxor och övriga villkor, bolaget ämnade tillämpa vid landsbygds-elektrifieringen, syntes vara något lägre, än vad länsstyrelsen räknat med i sin utredning, men torde de årliga kostnaderna för konsumenterna bliva ungefärligen lika, om hänsyn togs till den i länsstyrelsens förslag beräknade utdelningen å aktiekapitalet, vilket framginge av en av länsstyrelsen verkställd jämförelse.

Med överlämnande av bolagets ifrågavarande erbjudande, vilket framställdes i skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 oktober 1926, hemställde länsstyrelsen på grund av det ovan anförda och med hänsyn särskilt till rådande stats-ekonomiska förhållanden, att Finsjö kraftaktiebolags erbjudande måtte antagas. Beträffande det ifrågasatta anslaget till erforderlig kabelförbindelse ansåge emellertid länsstyrelsen, att det av principiella skäl kunde vara mindre lämpligt, att detsamma tilldelades bolaget. Länsstyrelsen finge därför hemställa, att anslaget ställdes till Kalmar läns södra landstings förfogande för angivet ändamål och att, sedan kabelanordningen, som syntes böra bliva landstingets egendom, fullbordats, bolaget erhöle dispositionsrätten över kabeln under viss tid — förslagsvis tjugo år i sänder — under villkor att bolaget åtog sig samtliga kostnader för kabelns underhåll och att använda densamma till avsedda energileveransen till Öland.

I nyssnämnda skrivelse från *Finsjö kraftaktiebolag* har bolaget anfört följande.

Bolaget erbjöde sig att utföra de för en elektrifiering av ön behövliga anläggningarna utan annan uppoffring från statens sida än ett anslag av 180,000 kronor för åstadkommande av sjökabelförbindelse mellan Kalmar läns fastland och Öland. Anslaget vore erforderligt för att möjliggöra en snar elektrifiering och att befolkningen å Öland i elektrifieringsavseende skulle bli fullt likställd med befolkningen å Kalmar läns fastland.

Under förutsättning antingen att ett dylikt anslag för åstadkommande av sjökabelförbindelsen lämnades bolaget eller att den för kraftöverföringen erforderliga sjökabelanläggningen fritt ställdes till bolagets förfogande utan annat villkor än skyldighet för bolaget att svara för dess skötsel och underhåll, så länge bolaget levererade elektrisk energi å Öland för borgerliga behov, vore bolaget sålunda villigt att omedelbart påbörja arbetena för en planmässig elektrifiering, i första hand av västra Öland, och att härvid för landsbygdselektrifieringen icke tillämpa högre taxor och villkor än de, som gällde för nytillkommande abonnenter å Kalmar läns fastland, exempelvis inom de nybildade och till Sydsvenska kraftaktiebolagets bygdelinjer anslutna föreningarna inom Södra Möre härad av Kalmar län.

Sedan de för en elektrifiering av västra Öland mellan Borgholm och Degerhamn erforderliga anläggningarna färdigstälts, vore bolaget, därest intresse härför från befolkningens sida förefunnes, villigt att framdraga bygdeledning jämväl till öns östra och norra delar, så att elektrifieringen så småningom omfattade Öland i dess helhet.

Till fullgörande av Kungl. Maj:ts ovannämnda befallning har *vattenfallsstyrelsen* den 15 november 1926 avgivit utlåtande, därvid styrelsen, efter anmodan, tillika yttrat sig rörande länsstyrelsens i Kalmar län skrivelse den 14 oktober 1926. Vattenfallsstyrelsen har därvid anfört huvudsakligen följande:

Länsstyrelsens senaste förslag innebure, att Ölands elektrifiering skulle genomföras av *Finsjö kraftaktiebolag* — vilket bolag innehades av Sydsvenska kraftaktiebolaget — enligt i stort samma principer, som av *Finsjö kraftaktiebolag* tillämpats vid landsbygdselektrifiering å fastlandet inom Kalmar län. Förutsättningen härför vore emellertid, att — på samma sätt som redan i det tidigare alternativet föreslagits — ett statsanslag å 180,000 kronor beviljades för åstadkommande av en sjökabelförbindelse över Kalmar-sund. Däremot bortföle i detta alternativ det tidigare ifrågasatta statslånet å 294,500 kronor för bygdenät å Öland.

Redan i sitt yttrande över Kalmar läns elektricitetsförenings framställning den 27 augusti 1919 hade vattenfallsstyrelsen tillstyrkt beviljandet av ett statsanslag för åstadkommande av kabelförbindelse mellan fastlandet och Öland. Vattenfallsstyrelsen intog fortfarande samma ståndpunkt. Med hänsyn till Ölands isolerade läge vore detta understöd till fullo motiverat. Toge man jämväl hänsyn till att det förmodligen inom få år bleve erforderligt att nedlägga en reservkabel och att kostnaden för densamma komme att drabba kraftbolaget och i sista hand konsumenterna, så framstode statsanslaget såsom ännu mera behövt, i det att staten sålunda även med det begärda anslaget endast komme att delvis kompensera olägenheterna på

grund av Ölands insulära läge. Enligt av styrelsen verkställd undersökning vore det föreslagna beloppet 180,000 kronor lämpligt avvägt.

Det senast framkomna förslaget; att Ölands elektrifiering skulle omhänderväras av ett privat kraftföretag, vore enligt styrelsens mening att föredraga framför de förut ifrågasatta alternativen, bland annat därför att därigenom anskaffningen av kapital för distributionsnätet icke behövde ske genom statslån.

Enligt vad styrelsen uttrönt, bleve de enskilda konsumenternas kostnader för kraften enligt Finsjö kraftaktiebolags erbjudande i stort sett desamma som inom de till vattenfallsstyrelsens nät anslutna distributionsföreningarna, om man i båda fallen förutsatte samma anläggningskostnader för ortsnäten. Någon erinran mot förslaget vore därför i detta hänseende icke att göra. Det framginge ej fullt tydligt av länsstyrelsens framställning, huruvida kapitalet till utbyggnad av ortsnäten skulle tillskjutas av konsumenterna. Om så bleve fallet, ansåge vattenfallsstyrelsen det vara önskvärt, att äganderätten till ortsnäten även borde kvarstanna hos konsumenterna.

Vattenfallsstyrelsen tillstyrkte slutligen länsstyrelsens förslag, att statsanslaget å 180,000 kronor ställdes till Kalmar läns södra landstings förfogande och att kabeln mellan fastlandet och Öland bleve landstingets egendom för att på viss tid disponeras av Finsjö kraftaktiebolag mot villkor, att bolaget påtog sig kostnaden för kabelns underhåll och använde den för energileverans till Öland.

Med stöd av vad sålunda anförts, har vattenfallsstyrelsen tillstyrkt bifall till länsstyrelsens förslag i dess skrivelse av den 14 oktober 1926.

I ärendet har vidare ingivits protokoll vid *Kalmar läns södra landstings samfällda förvaltningsutskotts* sammanträde den 4 februari 1927, däri förvaltningsutskottet förklarar sig villigt att, därest anslag av riksdagen beviljas för anskaffande av en sjökabelförbindelse mellan fastlandet och Öland, tillstyrka landstinget att övertaga äganderätten till den för ändamålet behöfliga kabeln för att avgiftsfritt ställa denna till Finsjö kraftaktiebolags förfogande för leverans av elektrisk energi till Öland, under villkor att bolaget ansvarar för kabelns skötsel, vård och underhåll, däri inbegripet reparationer av alla å kabeln uppkommande fel och brister, samt i övrigt att bolaget påbörjar och utför arbetena för en planmässig elektrifiering av Öland på sätt bolaget i oförmälda skrivelse den 7 oktober 1926 åtagit sig.

På förekommen anledning har *bolaget* i tilläggskrivelse den 9 februari 1927 lämnat vissa upplysningar rörande den närmare innebörden av sitt ifrågavarande åtagande. Bolaget hade däri förklarat sig vilja för *landsbygdselektrifieringen* icke tillämpa högre taxor än de å Kalmar läns fastland gällande. Med avseende härå meddelar bolaget, att detsamma beträffande taxor för *industrien* å Öland komme att i stort sett tillämpa samma taxor som för motsvarande industrier på fastlandet. I regel måste industritaxorna avvägas efter utnyttningstiden m. m. hos de olika industrierna, och förbehölle bolaget sig rätt att i varje särskilt fall erbjuda och tillämpa den taxa, som för industrien i fråga visade sig bäst och lämpligast. I övrigt framhåller bolaget, att dess åtagande att hålla samma taxor som på fast-

landet avsåge hela Öland och alltså även de delar av ön, till vilka elektrifieringen först senare komme att utsträckas.

Med avseende å uttrycket i åtagandet, att bolaget svarade för kabelns skötsel och underhåll, så länge bolaget levererade elektrisk energi å Öland för *borgerliga* behov, förklarar bolaget, att bolaget vore villigt att på samma villkor även tillgodose statens behov av elektrisk kraft. Uttrycket borgerliga behov hade uteslutande avsetts att utgöra en garanti för, att kabeln skulle i första hand användas för att tillgodose befolkningens energibehov. Vad anginge ansvaret för kabeln vore bolaget villigt att, under den tid detsamma innehade nyttjanderätten till kabeln, stå risken även för det fall, att kabeln skulle skadas genom olyckshändelse.

Beträffande rätten till bygdenät och ortsnät har bolaget nu anfört, att såväl bygdenät som ortsnät skulle utbyggas av bolaget, varför givetvis äganderätten till anläggningarna skulle tillhöra bolaget. För att erhålla anslutning till de av bolaget sålunda utbyggda anläggningarna uttoges en anslutningsavgift, vilket system allmänt användes vid all detaljdistribution, liksom av staten vid telefonanslutningar och, såvitt bolaget kände till, jämväl av vattenfallsstyrelsen för anslutning till dess bygdenät.

Inköp och förläggning av kabeln borde enligt bolagets förmenande av landstinget uppdragas åt bolaget mot redovisning för kostnaderna. En dylik anordning vore nödvändig och lämplig ur såväl teknisk som ekonomisk synpunkt, varjämte bolaget hade den sakkunskap och erfarenhet, som här för erfordrades. Kabeln vore avsedd att nedläggas under juni månad innevarande år.

Vidkommande frågan om tiden för bolagets åtagande har bolaget meddelat, att kontrakt skulle upprättas med ortsföreningarna och de större abonnenterna för en tid av 15 å 20 år; och komme givetvis därefter nya avtal om fortsatt kraftleverans att träffas. Skulle mot all förmodan bolagets kraftleverans till Öland efter kontraktstidens slut upphöra, syntes kabeln alltjämt böra tillhöra landstinget, som då kunde träffa avtal med annan leverantör rörande kraftleverans.

Slutligen har *landshövdingen i Kalmar län J. Falk* i en skrivelse i ämnet beträffande äganderätten till ortsnäten åberopat ett uttalande från konsulenten i Kalmar läns elektricitetsförening T. Engström av bland annat följande innehåll.

Skulle föreningarna själva utbygga och helt och hållet bekosta ortsnäten, torde man få utgå ifrån, att de influtna andelsavgifterna endast försloge till dimensionering av ortsnäten med hänsyn till det omedelbara behovet och ej med hänsyn till framtida belastning. Att döma av erfarenheter från Kalmar läns fastland torde det emellertid ej dröja lång tid efter nätens färdigställande, förrän lantbefolkningen kommit under fund med den elektriska motorkraftens betydelse. För att motorer då skulle kunna anslutas i någon större utsträckning, måste en förstärkning av ortsnäten vidtagas, en omständighet, som givetvis medförde högre kostnader för abonnenterna än

om näten redan från första början dimensionerats rikligt. En förutsättning för en dylik utbyggnad vore emellertid, att ortsnäten ägdes av bolaget. Vid den andelsteckning, som nu påginge, hade uttryckligen betonats, att abonnenterna ej skulle betala mer för anläggningarna än som motsvarade bolagets självkostnad, dock högst 25 kronor per andel.

Departements-
chefen.

Det av Finsjö kraftaktiebolag gjorda erbjudandet synes kunna läggas till grund för en lösning av frågan om Ölands elektrifiering. Enligt sagda erbjudande skulle elektrifieringen kunna på ett tillfredsställande sätt genomföras utan annan uppoffring från statens sida än bekostande av den härför erforderliga sjökabelanläggningen mellan fastlandet och ön. Jag vill fördenskull, under åberopande jämväl av riksdagens ovannämnda uttalande, tillstyrka, att i anslutning till bolagets åtagande framställning nu göres till riksdagen om uppförande för budgetåret 1927—1928 av anslag för ändamålet. Mot det föreslagna anslagsbeloppet, som grundar sig på avgivet anbud och av vattenfallsstyrelsen befunnits lämpligt avvägt, har jag intet att erinra.

Jag finner mig även böra biträda länsstyrelsens av vattenfallsstyrelsen tillstyrkta förslag att anslagsbeloppet ställes till Kalmar läns södra landstings förfogande och att ifrågavarande kabelanläggning efter fullbordandet med äganderätt övergår till landstinget, som enligt förslaget skall hava att till Finsjö kraftaktiebolag i anslutning till angivna villkor upplåta dispositionsrätten till densamma. På Kungl. Maj:t torde ankomma att pröva de närmare bestämmelserna för kabelns överlåtande till landstinget.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till utförande av en sjökabelanläggning mellan fastlandet och Öland för överförande av elektrisk energi till ön anvisa för budgetåret 1927—1928 ett *extra anslag* av kronor 180,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Joh:s Thygesen.